

УДК 316.334.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2025.2.18>

Холодинська С. М.

доктор культурології, доцент,
професор кафедри гуманітарних дисциплін,
завідувачка кафедри гуманітарних дисциплін
Державний вищий навчальний заклад
«Приазовський державний технічний університет»
e-mail: holodinskaya_s_n@pstu.edu
ORCID ID: 0000-0002-6746-135X

Єрмолаєва Т. Г.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю
«Соціальна робота» кафедри соціології та соціальної роботи
Державний вищий навчальний заклад
«Приазовський державний технічний університет»
e-mail: yermolaieva_t_h@students.pstu.edu
ORCID ID: 0009-0001-1611-7129

НЕДЕРЖАВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ВРАЗЛИВИМ ГРУПАМ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття висвітлює роль недержавних організацій як суб'єктів соціальної та правової допомоги вразливим групам населення в умовах воєнного стану. Окреслюються понятійні рамки НУО, соціальної та правової допомоги, уточнюється склад вразливих груп і аналізується специфіка діяльності НУО під час воєнного стану. Методологія поєднує логіко-правовий і порівняльний аналіз законодавства та наукових публікацій з узагальненням емпіричних даних опитувань отримувачів допомоги. Показано, що НУО доповнюють державну систему, забезпечуючи гуманітарну підтримку, соціально-психологічні послуги й безоплатні юридичні консультації; зафіксовано високі оцінки ефективності загальної роботи НУО та помірні оцінки відповідності послуг потребам. Результати уточнюють функціональну нішу недержавного сектору у кризових умовах і окреслюють напрями подальших досліджень ефективності, координації та підзвітності.

Ключові слова: недержавні організації, правова допомога, соціальна допомога, вразливі групи населення.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна і запровадження воєнного стану в Україні з лютого 2022 року призвели до загибелі і поранення тисяч людей, масштабних руйнувань інфраструктури та масового переміщення населення. Станом на кінець вересня 2025 року офіційно зареєстровано близько 4,58 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО) – українців, вимушених покинути свої домівки

через бойові дії [12]. Значна частина громадян втратила доступ до нормальних умов життя та базових послуг, що особливо вдарило по найуразливіших категоріях населення – людях похилого віку, особах з інвалідністю, дітях, багатодітних сім'ях, бездомних, вимушених переселенцях тощо. В умовах гуманітарної кризи різко зросла потреба у соціальному захисті і правовій підтримці: нові вразливі групи населення потребують допомоги. Державні інституції не завжди спроможні оперативно та в повному обсязі забезпечити такі потреби, тому робота недержавних організацій є надзвичайно актуальною. Різноманітні громадські, благодійні та волонтерські об'єднання взяли на себе значну частину підтримки постраждалих, доповнюючи і підсилюючи зусилля держави, що зумовлює необхідність наукового аналізу їхньої ролі та специфіки діяльності як суб'єктів соціальної та правової допомоги під час воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика участі інститутів громадянського суспільства у подоланні соціальних наслідків війни є відносно новою і привертає увагу все більшої кількості науковців. Багато досліджень науковців зосереджується на дослідженні теоретичних аспектів недержавних організацій. Однак останніми роками зростає кількість досліджень, які присвячені проблемам підтримки соціально вразливих груп населення під час війни. Зокрема, І. Вітковська у дослідженні «Основні напрями роботи організацій «третього сектору» в умовах воєнного стану» аналізує діяльність вітчизняних громадських організацій після початку вторгнення і доходить висновку про суттєве розширення спектру їх послуг та зміну пріоритетів в умовах війни [2]. Н. Філіпська досліджувала роль недержавних організацій у сфері захисту прав осіб з інвалідністю і констатувала погіршення становища цієї категорії під час війни та підвищення ефективності діяльності недержавних об'єднань порівняно з державними органами соціального захисту, що підтверджується опитуваннями отримувачів послуг. Авторка наголошує на необхідності тісної співпраці недержавних організацій з органами влади для забезпечення прав вразливих груп [11]. В інших працях відзначено, що на тлі повномасштабної війни громадський сектор в Україні суттєво активізувався. Так, А. Шморлівська та Ю. Стребкова вказують на консолідацію громадянського суспільства в умовах воєнного стану та нові форми самоорганізації в соціальній сфері [12], а Т. Спіріна, М. Лехолетова та Т. Лях описують практики волонтерської гуманітарної діяльності під час війни [10]. Водночас варто сказати про певну недостатність наукового висвітлення окремих аспектів. Зокрема, слід звернути увагу на проблему поширення достовірної інформації про роботу різних громадських і благодійних організацій у воєнний період, а також на правові та організаційні виклики інтеграції волонтерських ініціатив у загальнодержавну систему реагування. Отже, актуальним є подальше дослідження специфіки діяльності недержавних організацій як надавачів соціальної і правової допомоги в умовах війни, що зумовило вибір теми цієї статті.

Мета статті полягає у визначенні ролі та особливостей діяльності недержавних організацій у наданні соціальної та правової допомоги вразливим групам населення в умовах воєнного стану.

Результати дослідження. У сучасній науковій літературі відсутнє єдине визначення терміна «недержавна (неурядова) організація». Найчастіше під недержавними організаціями розуміють інституції громадянського суспільства, що створюються громадянами на засадах самоврядування та неприбутковості для досягнення спільних цілей або виконання суспільно значущих завдань. Згідно з українським законодавством, основною організаційно-правовою формою таких інституцій є громадські об'єднання – добровільні об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для реалізації законних спільних інтересів [8]. Об'єктом роботи недержавних громадських організацій є суспільні взаємодії в усіх ключових сферах: політиці, економіці, соціальному житті та інформаційному просторі. Суб'єктами їхньої діяльності виступають відповідні особи (фізичні чи юридичні).

До недержавних організацій належать громадські (неурядові) організації, благодійні фонди, релігійні та інші неприбуткові об'єднання, а також різноманітні волонтерські рухи. У 2022 році кількість недержавних організацій в Україні складала 96,5 тис. У 2024 році їхня кількість зросла до 104,4 тис. [4]. Більшість цих організацій в українському громадському секторі діє на місцевому й обласному рівнях, тоді як лише незначна частина має всеукраїнський статус і ще меншу кількість складають представництва міжнародних організацій. Недержавні організації характеризуються гнучкістю і меншою бюрократичністю управління, добровільною основою участі та орієнтацією на суспільне благо. Вони мають тісніший зв'язок з місцевими громадами та отримувачами допомоги, завдяки чому можуть оперативно виявляти нові соціальні проблеми і першими реагувати на потреби вразливих груп населення. Держава зацікавлена в розвитку потужного недержавного сектору, адже частина соціальних обов'язків перекладається на нього, що сприяє стабілізації соціальної ситуації. Важливою особливістю є також спроможність недержавних організацій впливати на прийняття рішень державними органами у сфері соціальної політики, представляючи інтереси різних соціальних груп. Зокрема, особливої ваги під час воєнного стану набуває представництво інтересів найбільш вразливих груп населення.

Вразливі групи населення в українському законодавстві визначені через критерій підвищених ризиків: це особи або сім'ї, які мають найвищий ризик потрапити у складні життєві обставини під впливом несприятливих зовнішніх чи внутрішніх чинників [9]. До таких чинників належать, зокрема, інвалідність або важка хвороба, похилий вік, сирітство, бідність, безробіття, відсутність підтримки сім'ї, насильство, воєнні дії, стихійні лиха. Відповідно до положень Закону України «Про соціальні послуги», до основних вразливих категорій відносять осіб з інвалідністю, людей похилого віку, дітей, які залишилися без піклування, малозабез-

печені сім'ї, бездомних, постраждалих від жорстокого поводження, внутрішньо переміщених осіб та інші групи, що потребують підтримки [9]. Саме ці категорії населення потребують пріоритетної соціальної опіки та правового захисту, особливо в умовах воєнних потрясінь. При цьому варто звернути увагу на розпливчатість термінів «соціальна допомога» та «правова допомога».

Соціальна допомога охоплює систему соціальних виплат і послуг, спрямованих на підтримку осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Під час війни першочергова увага приділяється наданню гуманітарної допомоги – забезпеченню людей продуктами харчування, одягом, ліками, притулком, грошовою підтримкою тощо. Важливими видами соціальних послуг у кризових умовах є також психологічна підтримка, консультування, соціальний супровід сімей, допомога в евакуації та розміщенні переміщених осіб [10]. Досвід діяльності недержавних організацій за 2022–2025 роки дає змогу виокремити ключові напрями допомоги населенню під час війни, серед яких: покриття базових потреб вразливих груп (продукти, тимчасове житло тощо); допомога вразливим домогосподарствам (у тому числі, грошова підтримка та сприяння створенню нових джерел доходу для їхніх членів); забезпечення доступу до медичної допомоги, соціальних та інших необхідних послуг; надання соціально-психологічної підтримки дітям і дорослим на рівні громад; евакуація і розселення цивільного населення із зон бойових дій; ремонт житла, пошкодженого внаслідок воєнних дій.

Правова допомога вразливим верствам населення також є критично важливою у період війни. Йдеться як про захист прав людини (документування воєнних злочинів, протидія дискримінації, захист прав ВПО та осіб, що опинилися під окупацією, тощо), так і про забезпечення доступу населення до правосуддя та юридичних послуг.

Слід зазначити, що в Україні діє державна система безоплатної правової допомоги, що гарантується Законом України «Про безоплатну правову допомогу» [7]. В умовах воєнного стану право громадян на отримання безоплатної правової допомоги не зазнало обмежень: держава забезпечує надання безоплатної правової допомоги у повному обсязі навіть під час війни [6]. Первинна правова допомога (юридичні консультації, роз'яснення прав) надається усім особам, що перебувають під юрисдикцією України, незалежно від їхнього статусу. Вторинна правова допомога (складання документів, представництво в суді тощо) надається певним категоріям – передусім соціально вразливим групам. Зокрема, за законом, право на безоплатну вторинну допомогу мають малозабезпечені громадяни; діти, які постраждали внаслідок воєнних дій; внутрішньо переміщені особи; особи з інвалідністю, ветерани, люди, які проживають на окупованих територіях, та інші визначені категорії.

Таким чином, держава формально створила правові гарантії захисту найбільш вразливих верств під час війни. Водночас через перевантаженість державних служб і складну безпекову обстановку значну роль у наданні правової допомоги

відіграють недержавні правозахисні організації та проекти. Багато недержавних організацій розгорнули юридичні гарячі лінії, консультаційні центри для переселенців, надають допомогу у відновленні втрачених документів, консультують з питань отримання статусів, соціальних виплат, перетину кордону тощо. Наприклад, благодійний фонд «Право на захист» – провідна в Україні правозахисна організація, що надає багатопрофільну допомогу внутрішньо переміщеним особам, постраждалим від воєнних дій, біженцям та шукачам захисту. Фонд реалізує програми з юридичної, психологічної та матеріальної підтримки ВПО і постраждалих, а також надає соціальну допомогу та здійснює моніторинг дотримання прав [1]. Інший приклад – мережа центрів правової інформації та консультацій, створена Українською Гельсінською спілкою з прав людини спільно з партнерськими недержавними організаціями, яка надає безкоштовні юридичні консультації малозабезпеченим і переселенцям у різних регіонах України. Таким чином, недержавний сектор суттєво доповнює державну систему безоплатної правової допомоги, роблячи правову допомогу більш доступною для найуразливіших груп в умовах війни.

Воєнний час висуває особливі вимоги до організації роботи недержавних організацій. Багато з них змушені були переорієнтувати свою діяльність і оперативно реагувати на нові виклики. Практика засвідчила, що волонтерські групи відіграли критично важливу роль у порятунку людей: вони здійснювали евакуацію цивільних з прифронтових територій, вивозили маломобільних і тяжкохворих пацієнтів у безпечні райони, доставляли гуманітарні вантажі туди, куди часто не могли швидко дістатися державні служби. Одночасно волонтери взяли на себе логістичне забезпечення війська (постачання амуніції, транспорту, ліків тощо) [3]. Фактично у надзвичайних умовах війни відбулася стрімка мобілізація ресурсів громадянського суспільства, що продемонструвала високий рівень його згуртованості й здатності до самоорганізації.

Діяльність недержавних організацій у воєнний період має свою специфіку та проблеми. Більшість функціонує в режимі екстреного реагування, вирішуючи одночасно багато різнопланових завдань: від збору і розподілу гуманітарної допомоги до адвокації прав постраждалих. Недержавні організації змушені працювати у небезпечних умовах, часто на волонтерських засадах, з обмеженим фінансуванням і під постійною загрозою обстрілів. Вони активно опановують нові форми роботи, як-от онлайн-консультації, «гарячі лінії», координація через соціальні мережі, краудфандинг. Досвід показує, що ефективність допомоги значно підвищується за умови координації між різними НДО та волонтерськими групами, а також партнерства з місцевою владою. У багатьох громадах створені волонтерські штаби при органах самоврядування, які об'єднують зусилля офіційних структур і громадських ініціатив для оперативного розв'язання нагальних питань (евакуація, розселення, роздача допомоги, ремонт інфраструктури тощо).

Суттєвим викликом є забезпечення стійкості та підзвітності недержавного сектору. З одного боку, небувалий підйом громадської активності сприяв появі десятків нових організацій та ініціатив, але з іншого – виникла проблема відсутності єдиного координаційного центру та стандартів діяльності. Дослідники відзначають такі проблеми волонтерської діяльності в Україні під час дії воєнного стану: прогалини й неузгодженості в законодавстві; відсутність централізованого органу координації волонтерського руху на державному рівні; брак системної підготовки і навчання волонтерів; опір та надмірний бюрократизм окремих чиновників; поява випадків зловживань з боку псевдоволонтерів [2; 11; 12]. Наприклад, у 2022 році викрито низку шахрайських схем, коли під виглядом збору пожертв для потреб армії чи переселенців зловмисники привласнювали кошти. Такі явища підривають довіру і потребують належної реакції правоохоронних органів. Влада поступово реагує на ці проблеми: вносяться зміни до законодавства про волонтерську діяльність, запроваджуються реєстри отримувачів гуманітарної допомоги, удосконалюються механізми контролю за цільовим використанням благодійних пожертв. Вирішення зазначених питань сприятиме розвитку прозорого і ефективного недержавного сектору, здатного й надалі відігравати провідну роль у підтримці населення.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Недержавні організації в умовах воєнного стану стали ключовими суб'єктами надання соціальної та правової допомоги вразливим верствам населення. Вони суттєво доповнюють державну систему соціального захисту, часто діючи оперативніше та гнучкіше в реагуванні на нагальні потреби постраждалих громадян. Громадські об'єднання, благодійні фонди і волонтерські рухи забезпечують широкий спектр допомоги: від розв'язання побутових проблем (їжа, одяг, притулок) до захисту прав людини й представництва інтересів у судах. Досвід останніх років підтвердив, що без активної участі недержавних акторів держава не змогла б належним чином підтримати мільйони переміщених і соціально уразливих осіб. Водночас війна висвітила низку проблемних моментів у взаємодії держави та громадянського суспільства. Необхідно вдосконалювати нормативну базу, усуваючи перепони для волонтерської та благодійної діяльності, створювати дієві механізми координації зусиль на центральному і місцевому рівнях, забезпечувати прозорість і підзвітність використання гуманітарних ресурсів. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення моделей ефективного партнерства між державними службами і недержавними організаціями у наданні соціальних послуг в умовах кризи, а також вивчення довгострокових наслідків війни для інституційного розвитку третього сектору в Україні. Подальше наукове осмислення досвіду, набутого під час війни, сприятиме посиленню спроможності недержавних організацій та підвищенню стійкості системи соціально-правового захисту населення перед викликами сучасності.

Список використаних джерел і літератури

1. БФ «Право на захист». Дайджест гуманітарного реагування, 4–12.2023. Варшава: Right to Protectio. Poland, 2023. 13 с. URL: <https://r2p.org.ua/page/daydzhest-humanitarnoho-reahuvannnya-vid-polskoho-predstavnytstva-bf-pravo-na-zakhyst-za-2023-rik> (дата звернення: 30.09.2025).
2. Вітківська І. Основні напрями роботи організацій «третього сектору» в умовах воєнного стану. *SOCIOPROSTIR*: зб. наук. пр. з соціол. та соц. роботи. 2022. № 12. С. 52–62. <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-06>.
3. Волуйко О., Микитюк О. Волонтерська діяльність як чинник реалізації заходів правового режиму воєнного стану в Україні. *Наукові праці НГУ*. 2024. № 2. С. 45–53. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/58>.
4. В Україні збільшується кількість громадських організацій попри війну – аналітики. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3921815-v-ukraini-zbilsuetsa-kilkist-gromadskih-organizacij-popri-vijnu-analitiki.html> (дата звернення: 30.09.2025).
5. Дашборд «Внутрішньо переміщені особи ІОЦ». URL: <https://www.ioc.gov.ua/analytics/dashboard-vpo> (дата звернення: 30.09.2025).
6. Паскар А. Особливості отримання безоплатної правової допомоги під час воєнного стану. URL: <https://law.chnu.edu.ua/osoblyvosti-otrymannia-bezoplatnoi-pravovoi-dopomohy-pid-chas-voiennoho-stanu> (дата звернення: 30.09.2025).
7. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 року № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 30.09.2025).
8. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 30.09.2025).
9. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> (дата звернення: 30.09.2025).
10. Спіріна Т., Лехолетова М., Лях Т. Гуманітарні програми допомоги вразливим групам населення в умовах воєнного часу в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2025. № 1. С. 228–233. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233>.
11. Філіпська Н. Роль недержавних громадських об'єднань у захисті прав осіб з обмеженими можливостями в Україні під час війни. *Право і безпека*. 2022. № 4. С. 69–78. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.06>.
12. Шморлівська А., Стребкова Ю. Соціальна робота громадських, благодійних та волонтерських організацій під час воєнного стану. *Освітній дискурс: зб. наук. праць*. 2023. № 44. С. 3–12. [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44\(4-6\)-7](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-7).

References

1. BF “Pravo na zakhyst” [Right to Protection CF]. (2023). Daidzhest humanitarnoho reahuvannia, 04–12.2023 [Digest of humanitarian response, 04-12.2023]. Varshava: Right to Protection – Poland. Retrieved from: <https://r2p.org.ua/page/daydzhest-humanitarnoho-reahuvannnya-vid-polskoho-predstavnytstva-bf-pravo-na-zakhyst-za-2023-rik> [in Ukrainian].
2. Vitkovska, I. (2022). Osnovni napriamky roboty orhanizatsii “tret’oho sektoru” v umovakh voiennoho stanu [Main directions of “third sector” organizations in conditions of martial law]. *SOCIOPROSTIR: zbirnyk naukovykh prats z sotsiologhii ta sotsialnoi roboty*, 12, 52–62. <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-06> [in Ukrainian].
3. Voluiko, O., & Mykytiuk, O. (2024). Volonterska diialnist iak chynnyk realizatsii zakhodiv pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini [Volunteering as a factor in implementing martial law measures in Ukraine]. *Naukovi pratsi NHU*, 2, 45–53. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/58/> [in Ukrainian].

4. V Ukraini zbilshuetsia kilkist hromadskykh orhanizatsii popry viinu – analityky [The number of NGOs in Ukraine is increasing despite the war – analysts]. (2025). *Ukrinform*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3921815-v-ukraini-zbilsuetsa-kilkist-gromadskih-organizacij-popri-vijnu-analitiki.html> [in Ukrainian].
5. Dashbord “Vnutrishno peremishcheni osoby IOTs” [Dashboard of Internally Displaced Persons IOC]. (2025). Retrieved from <https://www.ioc.gov.ua/analytics/dashboard-vpo> [in Ukrainian].
6. Paskar, A. (2025). Osoblyvosti otrymannia bezoplatnoi pravovoi dopomohy pid chas voiennoho stanu [Features of obtaining free legal aid during martial law]. Retrieved from <https://law.chnu.edu.ua/osoblyvosti-otrymannia-bezoplatnoi-pravovoi-dopomohy-pid-chas-voiennoho-stanu> [in Ukrainian].
7. Pro bezoplatnu pravovu dopomohu [On Free Legal Aid]. (2011, June 2). Zakon Ukrainy №3460-VI. Retrieved September 30, 2025. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> [in Ukrainian].
8. Pro hromadski obiednannia [On Public Associations]. (2012, March 22). Zakon Ukrainy №4572-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> [in Ukrainian].
9. Pro sotsialni posluhy [On Social Services]. (2019, January 17). Zakon Ukrainy № 2671-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> [in Ukrainian].
10. Spirina, T., Lekholetova, M., & Liakh, T. (2025). Humanitarni prohramy dopomohy vrazlyvym hrupam naselennia v umovakh voiennoho chasu v Ukraini [Humanitarian programs to support vulnerable groups during wartime in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota*, 1, 228–233. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233> [in Ukrainian].
11. Filipaska, N. (2022). Rol nederzhavnykh hromadskykh obiednan u zakhysti prav osib z obmezhenymy mozhlyvostiamy v Ukraini pid chas viiny [The role of NGOs in protecting the rights of persons with disabilities in Ukraine during the war]. *Pravo i bezpeka*, 4, 69–78. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.06>. [in Ukrainian].
12. Shmorlivska, A., & Strebkova, Yu. (2023). Sotsialna robota hromadskykh, blahodiinykh ta volonterskykh orhanizatsii pid chas voiennoho stanu [Social work of community, charitable and volunteer organizations during martial law]. *Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats*, 44, 3–12. [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44\(4-6\)-7](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-7). [in Ukrainian].

Kholodynska S. M.

Doctor of Cultural Studies, Associate Professor,
Head of the Department of Humanities, Professor,
State Higher Education Institution “Pryazovskyi State Technical University”

Yermolaieva T. H.

Applicant for the second (Master’s) level of higher education in the specialty
“Social Work”, Department of Sociology and Social Work
State Higher Education Institution “Pryazovskyi State Technical University”

**NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS AS A SUBJECT OF SOCIAL
AND LEGAL ASSISTANCE TO VULNERABLE POPULATION GROUPS
UNDER MARTIAL LAW**

The article highlights the role of non-governmental organizations (NGOs) as actors of social and legal assistance to vulnerable population groups under martial law. It outlines the conceptual framework of NGOs, social and legal assistance, clarifies the composition of vulnerable groups, and analyzes the specifics of NGO activities during wartime. The methodology combines logical-legal and comparative analysis of legislation and scientific publications with the generalization of empirical data from surveys of aid recipients. The findings demonstrate that NGOs complement the state system by providing humanitarian support, socio-psychological services, and free legal consultations; high assessments of the overall effectiveness of NGOs’ work and moderate assessments of the adequacy of services to needs were recorded. The results refine the functional niche of the non-governmental sector in crisis conditions and outline directions for further research on effectiveness, coordination, and accountability.

Key words: non-governmental organizations, legal assistance, social assistance, vulnerable population groups.

Дата надходження статті: 06.10.2025

Дата прийняття статті: 14.11.2025

Опубліковано: 26.11.2025

